

Kampkunst, kampsport eller religion

Kronikk av: Oddveig Birkeflet og Øystein Graf, Karateutøvere i over 40 år i stilarten Shito-ryu

Karateutøvere kan organisere seg i tre forbund: Norsk karateforbund, Norges karateforbund og Norges kampsportsforbund. Kan grunnen til at en liten sport trenger flere forbund skyldes budo-systemet?

Budo, organisering etter Iemoto systemet

Tradisjonelle karateklubber er ofte underlagt en International organisasjon med hovedsete i Japan. Lederen tituleres Iemoto eller Sōke, en nedarvet tittel gjennom stilartsgenerasjonen. Tittelen varer livet ut og det er bare en Iemoto om gangen (1, 2). En familieinstitusjon med et hierarkisk organisert system. Ortodoks kunnskap om spesielle ferdigheter overføres fra far til sønn, eller fra mester (sensei) til disippel (deshi). Liturgien kan ikke endres eller innordnes etter andres regler, f.eks. konkurranseregler. Systemet knyttes til feudalisme, underordning, makt og kontroll (2). Familieterminologi gir samhørighet og styrker gruppesamhold (1). Sōke har all makt i en rigid, udemokratisk og autoritær organisasjon, preget av posisjoner, rolle, plikter og regler (1, 2).

Sōke er idealet og malen, betraktes som unik, ufeilbarlig og guddommelig. Han symboliserer allmektig kraft og tradisjon. Hans aldring aktes da han blir visere (1). Aldring trosses gjennom kultivering av den universelle kraft, ki/qi. Qi er et kinesisk begrep fra den daoistiske skapelsesberetningen. Troen er at kultivering av qi og praktisering over tid gir prestasjons forbedring (3).

Sport, selvforsvar eller spirituell utvikling

Japanske kampsystemer deles inn i tre kategorier: **Sportskarate** er standardisert og egnet som konkurranseidrett, inkludert i OL. **Kampsystemer** som fokuserer på praktisk selvforsvar, som militærtrening, kalles Bugei eller bujutsu. Systemer uten farlige selvforsvarsteknikker som vektlegger spirituelle verdier og moralsk dannelse, kalles **Budo eller Bushi-do, krigerens vei** (4), for eksempel karate-do, kyu-do, aiki-do (5). Do viser til samuraitidens etikette og moralprinsipper for å styrke krigerens plikt, ære og lojalitet til sin leder. De er basert på

buddhisme, konfucianisme og shintoisme (5), og gjør budo til en spirituell disiplin. I Zen praksis er formålet å forme utøverne fysisk, mentalt og spirituelt (6).

Kata brukt som spirituell metode

Kata er en pedagogisk prosess innen karate-do. Kata er en «dans» som forteller historien om en kamp mot en tenkt motstander. I budo brukes kata for å påvirke sinnet. Et detaljert mønster repeteres mange ganger uten forklaring. Hver kata er et ritual der kunnskapen overføres fra mester til elev, etter Zen-tradisjonen ishin-denshin eller "sinn-til-sinn-overføring", kalt "undervisning uten undervisning" (6). Kata fremføringen vurderes helhetlig, teknisk og spirituelt. Mesteren avgjør når studenten er moden for neste grad, som kan ta mange år. Dette skiller karate-do fra sportskarate (7).

Kata i sportskarate

Praktisert som sport er kata en konkurransegren. Utøveren får korrigerings på teknikker for å skåre i konkurranse. Undervisningen er konkret, og utøveren kan lære seg en ny kata på kort tid.

Kata i selvforsvar

Kata er ikke en nødvendig disiplin i selvforsvar.

Forskjellen mellom do/tradisjon, sport og selvforsvar påvirker hvordan treningen gjennomføres. Måten teknikker utføres på avhenger av om hensikten er spirituell, til oppvisning eller for selvforsvar. I kata, utføres slag i luften mot en tenkt motstander. I konkurranse-kamp, skårer slaget mot en person uten å forårsake skade. I selvforsvar skal slaget være effektivt når det treffer målet.

Mange innser etter hvert at budo ikke er selvforsvar, men fortsetter likevel å trene fordi de liker treningsformen, føler seg inkludert i et fellesskap, og setter pris på det spirituelle aspektet (7). For dedikerte utøvere fungerer budo som en livsfilosofi. Dette skjer ved at treningen over tid går fra å være en dagligdags aktivitet til noe som får en spesiell og hellig betydning for dem. Lidenskapen styrker deres følelser og tro på systemets verdier (3).

Budo-systemet's utfordringer

Det spirituelle aspektet i budo-systemet eksponerer mennesker for psykologisk manipulasjon. De blir subtilt indoktrinert i en ny ideologi over tid (8). Medlemmene kan holdes lenge i organisasjonen da det tar minst 5 år og oppnå sort belte innen noen stilarter.

Den første graden av sort belte, shodan, markerer starten på en livslang læringsprosess inspirert av zen, og har en rolle i å formidle sosiale verdier og tro. Kata er en sentral del av den spirituelle opplæringen (9).

I et idrettsperspektiv, uten det spirituelle aspektet, er det mulig å oppnå sort belte på kortere tid. Mizuchi Karate Kai eksperimenterte, og utfordret Øyvind Hammer til å ta sort belte på et år, som han klarte (10, 11). I sportskarate er målet rask ferdighetsutvikling uten vekt på tro og kultur. En utøver i vår klubb valgte bort gradering og hevdet seg i konkurranse nasjonalt og internasjonalt. Dette viser at belte-systemet ikke er nødvendig for å prestere i sportskarate.

Budo-systemet mangler demokrati med en eneveldig sōke, og et hierarkisk rang-system. Det asymmetriske maktforholdet harmoner ikke med Idrettsforbundets verdigrunnlag; åpenhet, demokrati og likeverd. Klubbstyret er demokratisk valgt, men har begrenset makt fordi den faktiske myndighet ligger hos høyeste graderte. Systemet tilrettelegger for overgrepere. VG skrev i 2020 at 12,4 % av alle overgrep på barn og unge i norsk idrett hadde skjedd i kampsportmiljøet. I forhold til medlemstall er dette en alarmerende stor del (12).

Avslutning

Klubber bør presisere om de driver med budo eller sport.

Hver sōke har sin egen stilart med egne regler og normer. Dette gjør det utfordrende å konkurrere på tvers av ulike klubber. Kampsportforbundet og NRK bekrefter at det har blitt et problem at stilartene vil ha egne NM (13-15). Spirituelle retninger kan finne alternative konkurranseformer, og Idrettsforbundet bør vurdere om det er riktig å gi økonomisk støtte til disse.

Kilder

1. Cang VG. Preserving Intangible Heritage in Japan: the Role of the Iemoto System. *International Journal of Intangible Heritage*. 2008;3:11.
2. Kowalczyk B. The Japanese Way of Becoming an Artist and its 'Religious' Connotations. A Case Study of Teshigawara Saburō. *Acta Asiatica Varsoviensia*. 2013(26):11.
3. Jennings G, Brown D, Sparkes AC. 'It can be a religion if you want': Wing Chun Kung Fu as a secular religion. *Ethnography*. 2010;11(4):533-57.
4. Anatoliy AL. Karate Sports Disciplines from the Spotlight of the Paradigm Shift of Japanese Combat Systems: Analytical Study. *Journal of Kinesiology and Exercise Sciences*. 2023;101(33):7.
5. Nishigori H, Harrison R, Busari J, Dornan T. Bushido and medical professionalism in Japan. *Acad Med*. 2014;89(4):560-3.

6. Langsner M. A Performance Theory Analysis of the Practice of Kata in Karate-Do: Self Resolving Contradictions of Ritual, Spontaneity, Violence, and Morality. *Physical Training*. 2006;12:6.
7. Brown DJ, G.; Molle, A. Faith in the Martial Arts. Exploring Relationship between Asian Martial Arts and Religion. *Stadion, International Journal of the History of Sport*. 2009;35:12.
8. González I, Moyano M, Lobato RM, Trujillo HM. Evidence of Psychological Manipulation in the Process of Violent Radicalization: An Investigation of the 17-A Cell. *Front Psychiatry*. 2022;13:789051.
9. Williams J. A CRITICAL SURVEY OF MARTIAL ARTS AND ACADEMIA (Revised). 掲載誌 社会文化研究所紀要 2022;81(3):23.
10. Karateklubb M. Svart belte i karate på ett år? <https://www.mizuchi.no/2008/01/08/svart-belte-i-karate-pa-ett-ar-se-video/> Mizuchi Karateklubb; 2008 [cited 2008. Available from: <https://www.mizuchi.no/2008/01/08/svart-belte-i-karate-pa-ett-ar-se-video/>].
11. Schmidt N. Svart belte på rekordtid. VG. 2008.
12. Christiansen AKF, Martin S.; Syversen, Christina Paulson. Kampsport-president om overgrepstall: – Vi har mye å jobbe med [Newspaper]. VG: VG; 2020 [Available from: <https://www.vg.no/sport/i/56npj6/kampsport-president-om-overgrepstall-vi-har-mye-aa-jobbe-med>].
13. Kampsportforbundet. Norges Kampsportforbund suspendert fra World Karate Federation Kampsport.no2022 [updated 2023.11.04. Available from: <https://kampsport.no/forbund/norges-kampsportforbund-suspendert-fra-world-karate-federation/>].
14. Hagen MM, Sindre. Full splid i karatemiljøet: – Ikke rettferdig at voksne mennesker skal holde på sånn NRK: NRK; 2022 [Available from: https://www.nrk.no/sport/full-splid-i-karatemiljoet_-forbund-skylder-pa-hverandre-1.15958365].
15. Langeveld EG, Magnus. Slår alarm for å redde datterens karriere: – Jeg er veldig forbanna NRK: NRK; 2022 [Available from: https://www.nrk.no/sport/slar-alarm-i-norsk-karate-for-a-redde-datterens-karriere_-jeg-er-veldig-forbanna-1.16166675].